

nacionalne poklicne kvalifikacije kot pogoj za zasedbo delovnega mesta oz. razvrstitve v tarifni razred.

Socialno partnerstvo je pri urejanju, dogovarjanju in uveljavljanju področja poklicnega izobraževanja in usposabljanja pomembno. To področje mora postati ena izmed temeljnih nalog sindikatov, kar naj se izraža v zakonih, sprejetih ukrepih, kolektivnih pogodbah in socialnem partnerstvu.

Zakon o delovnih razmerjih je opredelil področje izobraževanja in usposabljanja tudi na zahtevo oz. željo delavke/-ca. Podrobnejša ureditev te pravice v kolektivnih pogodbah dejavnosti bi bila ustrezna nadgradnja za uveljavitev tega v praksi.

11.

DOBRO OBVEŠČEN DELAVEC JE BOLJŠI DELAVEC

Obveščanje delavcev je v širšem smislu del sodelovanja delavcev pri upravljanju. Svobodni sindikati si bomo prizadevali obveščanje delavcev kakovostno razviti, ker je le obveščen delavec ozaveščen delavec. Vztrajali bomo pri doslednem upoštevanju zakonskih določb v kolektivnih pogodbah o obveščanju. Posebno pozornost bomo namenili načinom obveščanja. V vseh večjih delovnih kolektivih bomo poskusili ponovno uvesti pisno obveščanje delavcev z glasili in/ali informativnimi bilteni, katerih izhajanje mora biti redno. Ta glasila pa bi morala prevzeti tudi del obveščanja o delu Svobodnih sindikatov.

V ZSSS nismo v obdobju med kongresoma prav nič naredili glede obveščanja v glasilih ali informativnih biltenih, ki so ponovno začeli izhajati v nekaterih večjih delovnih kolektivih, o naših aktivnostih. Vzrok je pomanjkanje kadrov v ZSSS, ki bi se s tem ukvarjali, na drugi strani pa bi vzpostavitev sodelovanja ZSSS in sindikatov dejavnosti z uredniki oziroma novinarji teh glasil terjala določena finančna sredstva in večjo angažiranost vodstev sindikatov dejavnosti. Za začetek bi morali ustvariti bazo podatkov o teh glasilih in biltenih in ugotoviti, ali je možno pošiljanje sporočil, stališč, gradiv njihovim uredništvom po elektronski ali navadni pošti. Ob zagotovitvi finančnih sredstev pa bi morali urednike enkrat letno povabiti tudi na srečanje, na katerem bi jim predstavili aktualno politiko ZSSS glede vprašanj, pomembnih za delavce. Tudi na ta način bi lahko pridobili marsikaterega novega člana v sindikate dejavnosti.

Za obveščanje naših sindikalnih zaupnikov še vedno uporabljamo tudi glasilo Nova Delavska enotnost. Kljub napredku v vsebini glasila in njegovi zanimivosti pa se njegova naklada še vedno ni zvišala. Ne glede na omejeno kadrovsko zasedbo uredništva se je v primerjavi s preteklimi leti znatno izboljšala zastopanost sindikatov dejavnosti ter območnih organizacij v glasilu, vendar je še vedno nekoliko odvisna od interesov in pripravljenosti na sodelovanje posameznih sindikalnih organizacij. Predsedstvo ZSSS je julija leta 2000 razpravljalo o uresničevanju uredniške politike in ugotovilo, da Nova Delavska enotnost uspešno opravlja svojo funkcijo v skladu z uredniško zasnovo. Menilo je, da je treba glasilo še bolj razširiti med članstvo tako, da bi izhajalo v nakladi vsaj 15.000 izvodov, kolikor je sindikalnih zaupnikov ZSSS. To bi omogočilo tudi kadrovsko krepitev uredništva. Predsedstvo ZSSS je še posebej pohvalilo strokovne članke in nasvete, ki so zelo odmevni, menilo pa je še, da bi moralo glasilo med drugim razvijati pripadnost članstva svojim sindikatom. Priporočilo je, da se vsebina Nove delavske enotnosti predstavi na spletni strani ZSSS.

Obveščanje članov sindikatov dejavnosti dopolnjujejo informativni bilteni, ki jih izdaja več kot polovica sindikatov dejavnosti. V obdobju med kongresoma so bili zasnovani tudi pomembni začetki ustvarjanja sodobnega notranjega sistema obveščanja med vsemi organizacijskimi deli ZSSS.

Tako so Zveza in nekateri sindikati dejavnosti v obdobju po 3. kongresu ZSSS izdelali svoje spletne strani, s katerimi omogočajo članom boljše informiranje o svojih aktivnostih ter ponujajo odgovore na zastavljena vprašanja.

12.**DELO MORA POTEKATI V ZDRAVEM
IN VARNEM DELOVNEM OKOLJU**

Zdravo in varno delovno okolje mora postati nujna sestavina proizvodnih in delovnih procesov. V gospodarskih subjektih je treba zagotoviti bistveno višjo raven varstva pri delu, saj je sedanje stanje katastrofalno. Ponovno je treba uveljaviti - normativno in v praksi - organizirano strokovno delo na področju varstva pri delu in medicine dela v vsaki družbi, podjetju, zavodu in drugi obliki proizvodnje oziroma dela. Ukrepe za varno in zdravo delo ter za varno in zdravo delovno okolje je treba postaviti na raven, prilagojeno tehnološkemu razvoju in organizaciji dela in jih tudi uveljaviti. Svobodni sindikati si bomo prizadevali, da bi v vseh delovnih okoljih z uvajanjem metod sodobne organizacije dela odpravili vse tiste načine proizvodnje in dela, ki delavce najbolj fizično in psihično izčrpavajo.

Obdobje med 3. in 4. kongresom ZSSS je zaznamoval julija 1999 sprejeti Zakon o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 56/1999 in 64/2001), po dveipolletnem letnem uvajalnem obdobju polno uveljavljen 1.1. 2002. ZSSS se je v okviru Ekonomsko-socialnega sveta in neposredno na sejah matičnega državnoborskega odbora za zdravstvo, delo, družino in socialno politiko aktivno vključevala v proces nastajanja tega zakona. Vanj je bila vgrajena vrsta pripomb ZSSS. Izvoljeni predstavniki delavcev (sveti delavcev in delavski zaupniki za varnost in zdravje pri delu) so z zakonom pridobili pomembne pravice pri uveljavljanju interesa delavcev na področju varnosti in zdravja pri delu. Sindikat pridobiva pravico do dokumentirane informacije o stanju varnosti in zdravja pri delu pri delodajalcu in možnost, da usmerja in organizira delo voljenih delavskih zaupnikov. Zakon je usklajen z direktivo EU o ukrepih za dvig ravni varnosti in zdravja pri delu iz leta 1989. Zakon in vrsta podzakonskih aktov, sprejetih na njegovi podlagi, prinašajo v slovenske gospodarske družbe in organizacije evropske standarde varovanja in spodbujanja zdravja delavcev na delovnem mestu. Od 1. 1. 2002 dalje mora vsak slovenski delodajalec tako v zasebnem kot javnem sektorju po posvetovanju z delavci in delavskimi predstavniki imeti tako imenovano izjavo o varnosti z oceno tveganja. Ta listina bo brez dvoma zagotovila pomemben kakovostni premik v ravni varnosti in zdravja pri delu. Z zakonom so urejene podlage za strokovno tehnično in medicinsko varovanje zdravja zaposlenih na delovnem mestu. ZSSS je sodelovala pri pripravi javne kampanje za predstavitev zakona delavcem, delodajalcem in kmetom, organizirala posvete za člane sindikatov za predstavitev zakona, organizirala posvete za izvedbo volitev svetov delavcev in delavskih zaupnikov ter organizirala usposabljanja novoizvoljenih predstavnikov delavcev ter vodstev sindikata pri delodajalcu.

13.**ZA SKRAJŠEVANJE TEDENSKEGA
DELOVNEGA ČASA**

Skrajševanje polnega delovnega časa na 35 ur tedensko in 5-dnevni delovni teden je eden od ciljev delovanja Svobodnih sindikatov. Skrajševanje delovnega časa mora biti skupen projekt države, delodajalcev in sindikatov. Skrajševanje delovnega časa je oblika humanizacije delovnih in proizvodnih procesov, je oblika zagotavljanja ugodnejših delovnih in življenjskih razmer ter ustvarja možnosti za daljšo delovno dobo človeka.

Novi zakon o delovnih razmerjih skrajšuje delovni čas na največ 40 ur tedensko, vendar pa ne spodbuja delodajalcev k nadaljnjemu skrajševanju delovnega časa. Prav skrajševanje in boljša organizacija delovnega časa sta možnosti za povečanje zaposlovanja.

Z zakoni in kolektivnimi pogodbami smo v preteklem obdobju res dosegli korak naprej pri skrajševanju delovnega časa, nismo pa tega koraka udeležili v praksi. V zadnjem obdobju je daleč največ kršitev pravic delavcev na področju delovnega časa. Delavci v zasebnem sektorju dejansko delajo bistveno dlje, kot to kažejo podatki. Praviloma se nadurno delo ne plačuje, ampak delavci te ure izrabijo takrat, ko pri delodajalcu ni dela, številne nadure, ki so opravljene, niso evidentirane in podobno.

Številne so kršitve, ker delodajalci delavcem ne zagotavljajo odmora med delom ali dnevnega počitka. Pogoste so prerazporeditve delovnega časa, ki po svoji vsebini niso prerazporeditve, ampak predpisujejo daljši dnevni delovni čas od 8 ur. Pogoste so tudi kršitve, povezane z izrabo letnega dopusta, saj delodajalci delavcem odrejujejo prisilni dopust. To pa ni v skladu s funkcijo letnega dopusta.

Novi zakon o delovnih razmerjih vsebuje številne določbe, ki prav v zvezi z delovnim časom delavcem zagotavljajo višjo raven varnosti, veliko vprašanje pa je, ali nam jih bo uspelo tudi uresničiti. V preteklem obdobju je ZSSS predvsem s pomočjo inšpekcije za delo poskušala zavarovati pravice delavcev na področju delovnega časa, vendar le redko uspešno.

14.

NOČNO DELO NE SME BITI VEČ POTREBNO

Postopna odprava nočnega dela žensk in moških v industriji je eden od ciljev delovanja Svobodnih sindikatov. Če je bilo tri ali štiriizmensko delo še nedavno tega tehnološka in ekonomska nujnost, to sedaj v industriji ni več res. Zato si bomo prizadevali za odpravo večizmenskega dela, takoj ko bodo izpolnjeni tehnološki in organizacijski razlogi za to. Še zlasti to velja za nočno delo. Dokler nočnega dela ne bo mogoče odpraviti, bomo za njegovo uvajanje uveljavljali enake pogoje. V dejavnostih, kjer nočnega dela ni mogoče odpraviti, pa bomo vztrajali pri takšnih razmerah zanj, da bo zaposlenim tako delo kar najbolj olajšano.

Vstopanje Slovenije v EU je odprlo problem izvajanja ratificiranih konvencij Mednarodne organizacije dela, ki jim pravni red EU (sodne odločbe) nasprotuje. Tako je v programu usklajevanja zakonodaje predvidena odpoved konvencije št. 89 o prepovedi nočnega dela žensk v industriji in gradbeništvu. V zameno za to v svobodnih sindikatih vztrajamo pri ratifikaciji konvencije št. 171 o nočnem delu ter še nekaterih drugih, ki še niso ratificirane (konvencija št. 154 o kolektivnem pogajanju).

15.

DELOVNO RAZMERJE ZA NEDOLOČEN ČAS

Delovno razmerje za nedoločen čas je in mora normativno in dejansko ostati temeljni način sklepanja delovnega razmerja. Le izjemoma in pod pogoji, ki so lahko določeni le z zakonom, se lahko z delavci sklepa delovno razmerje za določen čas. Riziko zaposlitve morajo nositi tako delodajalci kot delavci, to pa je mogoče zagotoviti le z zaposlitvijo za nedoločen čas.

Število zaposlenih, ki sklenejo delovno razmerje za nedoločen čas, se v zadnjih letih močno zmanjšuje. Neustrezna delovnopravna zakonodaja, v kateri ni odpovedi pogodbe o zaposlitvi, nosi največji delež krivde, da je bilo v obdobju med kongresoma temeljni način sklepanja delovnega razmerja delovno razmerje za določen čas.

Novi zakon o delovnih razmerjih je uveljavil sklepanje pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas kot temeljni način sklepanja pogodbe o zaposlitvi. Sedaj so podani pravni pogoji za to, da se preneha sklepanje pogodb o zaposlitvi za določen čas kot pretežni način sklepanja pogodb o zaposlitvi. Z novo ureditvijo sklepanja in odpovedovanja pogodb o zaposlitvi bo delavcem zagotovljena večja pravna in ekonomska varnost.

16.

PRAVNO VARNOST DELAVCEV MORA ZAGOTOVITI DRŽAVA

Pravna varnost zaposlenih, ne glede na članstvo v sindikatu, je eden največjih pravnopolitičnih problemov Slovenije. Učinkovita inšpekcija dela in delovna sodišča morajo zagotoviti dosledno upoštevanje delovno-

V obdobju med 3. in 4. kongresom ZSSS se pravna varnost zaposlenih ni povečala, ampak samo še poslabšala. S sprejemom novega zakona o delovnih razmerjih so dani pogoji, da se pravna varnost začne izboljševati. Vendar raven pravne varnosti ni odvisna samo od zakona o delovnih razmerjih ampak v veliki meri tudi od delovnih in socialnih sodišč, ki so še

pravne zakonodaje in kolektivnih pogodb. V Svobodnih sindikatih si bomo prizadevali, da bi se tako inšpekcije dela kot delovna sodišča kadrovske, materialno in prostorsko usposobila za učinkovito izvajanje svojih nalog v skladu z novimi zakoni. Naš cilj je zmanjšati razkorak med normativnim in stvarnim.

Prizadevali si bomo, da bi bila tudi za varstvo socialno-ekonomskih pravic zaposlenih v Sloveniji uvedena institucija varuha človekovih pravic, ombudsmana.

K večji pravni varnosti zaposlenih lahko zelo prispeva tudi grožnja s sankcijami za kršitev delovnopravne zakonodaje in kolektivnih pogodb. Sankcije morajo biti tako visoke, da že s tem preventivno delujejo. Šele vsi trije dejavniki, zagrožene sankcije, nadzor in kaznovanje, bodo zagotovili večjo pravno varnost zaposlenih.

vedno neučinkovita. V ZSSS smo predlagali tudi spremembe zakona o delovnih in socialnih sodiščih v delu, ki se nanaša na postopek pred temi sodišči.

Novi zakon o delovnih razmerjih je uzakonil možnost arbitražnega reševanja individualnih delovnih sporov, ureditev arbitraž pa prepustil kolektivnim pogodbam. Arbitražno reševanje teh sporov bo lahko učinkovito in uspešno le, če bodo te arbitraže profesionalne. Novi zakon pa omogoča inšpektorjem za delo, da poskušajo ob soglasju obeh strani v sporu mirno rešiti spor s pomirjanjem. To sta vsekakor pomembni novosti, ki lahko pomembneje vplivata na pravno varnost delavcev.

Najpomembnejša za povečanje pravne varnosti delavcev pa je učinkovitejša inšpekcija za delo. Inšpekcija za delo kadrovske ni usposobljena za opravljanje vseh nalog, ki jih ima. Novi zakon pa ji daje v roke večjo moč kot do sedaj, ker bodo lahko inšpektorji mandatno kaznovali delodajalce in njihove odgovorne osebe za številne kršitve zakona o delovnih razmerjih. S tem je izpolnjena ena izmed zahtev ZSSS, da je treba poostri kazenske sankcije za kršitve zakona in kolektivnih pogodb.

17. DAVČNA POLITIKA NE SME SIROMAŠITI DELAVCA

Davčni sistem in davčna politika morata zagotoviti, da bodo odmerjeni in plačani davki v skladu z ekonomsko močjo davčnih zavezancev in da bo breme davkov pravično porazdeljeno na vse kategorije oziroma sloje prebivalcev. Uveljaviti je treba načelo, da tisti, ki več ima in več zasluži, plačuje tudi višje davke. Zato se bomo Svobodni sindikati zavzemali, naj se ne obdavčujejo plače in drugi osebni prejemki do skupnega zneska v višini minimalne plače.

Davčni sistem in davčna politika morata spodbujati ustvarjanje novih delovnih mest, novo zaposlovanje in nove investicije. Zato je treba uveljaviti sistem stimuliranja z davčnimi olajšavami za vsako investicijsko ali kapitalno naložbo, ne glede na vir sredstev. Tudi tako je treba krepiti socialno funkcijo kapitala.

Svobodni sindikati si bomo prizadevali za relativno zmanjševanje prispevkov in drugih obremenitev iz bruto plač in na bruto plače, da bi bila tako razbremenjena cena dela kot produkcijski strošek.

V ZSSS smo v preteklem obdobju sprožili vrsto aktivnosti in pobud za iskanje znosne in delavcem bolj prijazne davčne politike. Dejstvo je, da davčna politika omogoča polnjenje proračuna na eni strani, na drugi pa pomeni obveznost za pravne subjekte in državljane.

V ZSSS smo v preteklem obdobju odločno nasprotovali povečevanju davčnih obveznosti v breme delavcev in pri tem tudi uspeli. Povečane so bile le prispevne stopnje za delodajalce, in sicer za 0,20 % za zdravstvo. Zvišana je bila osnova za davek na izplačane plače na 130.000 tolarjev, kar je predvsem zasluga ZSSS in njenega skupnega nastopa z delodajalci. Naša zahteva je in ostaja, da se mora davek na izplačane plače za delovno intenzivne dejavnosti v celoti odpraviti. To je minimalni ukrep za razbremenitev teh dejavnosti in pogoj za lažje preživetje v konkurenčnih nastopih.

V preteklem obdobju je bil uveden in po našem mnenju tudi uspešno izveden davek na dodano vrednost. Dejstvo je, da je pri načrtovanju in spreminjanju davčne reforme z uvedbo davka na dodano vrednost sodelovala le ZSSS. Čeprav je bil predviden davek na dodano vrednost v enotnem znesku, nam je z argumenti in predlogi uspelo zagotoviti, da so v zakonu sprejeti dve davčni stopnji. Z uvedbo nižje davčne stopnje je preprečen slabši položaj delavcev z najnižjimi plačami.

V ZSSS smo veskozi vztrajali, naj se spremeni zakon o dohodnini, v katerem mora biti določena oprostitve plačevanja dohodnine do minimalne plače. Čeprav do spremembe zakona še ni prišlo, smo v preteklem obdobju dosegli, da je bil sprejet zakon o izjemnem znižanju dohodnine. Z zakonskimi rešitvami je bila zagotovljena vrnitev obračunane dohodnine vsem delavcem, ki so prejeli plačo v znesku do minimalne plače in

nekoliko nad njo. Teh olajšav je bilo deležnih več kot 50.000 delavcev in državljanov.

Področje spreminjanja dohodninskih osnov in obremenitev delavskih plač z dohodnino ostaja pomembna naloga ZSSS tudi v nadaljnjem obdobju.

Kar zadeva davčno politiko smo predlagali nadomestitev direktnih davkov iz plač in dela z indirektnimi davki na kapital in premoženje.

Pri povišanju stopenj davka na dodano vrednost konec leta 2001 je bila upoštevana zahteva ZSSS, da se stopnja poviša le minimalno, za 0,5 %, in s tem zaščiti standard najslabše plačanih delavcev. Pri spreminjanju davčnih obveznosti je sindikat prometa in zvez preko naših predstavnikov v Ekonomsko-socialnem svetu dosegel, da se javni potniški promet razbremeni dela davčnih obveznosti. Tak poseg je v praksi omogočil ohranjanje delovnih mest v tej dejavnosti.

Na pobudo ZSSS je ponovno oživela razprava o sprejemu zakona o udeležbi delavcev pri dobičku, ki bo z davčnimi oprostitvami za odložna izplačila bistveno prispeval k večji motivaciji delavcev za notranje delničarstvo in vlaganja v dodatno prostovoljno pokojninsko zavarovanje. Prav na tem področju kaže opozoriti na večjo mobilizacijo sindikata pri osveščanju delavcev za vlaganja v dodatno prostovoljno pokojninsko zavarovanje. Sedaj se za to odločajo delavci in delodajalci v bolj uspešnih podjetjih. Problem nizkih pokojnin v bodoče pa bo zlasti pri slabše plačanih delavcih. Sindikati se moramo zavedati, da je naše poslanstvo, da zagotavljamo pogoje za uveljavljanje dodatnega pokojninskega zavarovanja zlasti slabše plačanih delavcev.

1. SOCIALNO VARNOST NAJ ZAGOTAVLJA DOGOVORJENA CENA DELA ZA OPRAVLJENO DELO

Vsakemu mora biti omogočeno, da z delom in dogovorjeno ceno dela zagotovi sebi in svoji družini socialno varnost, ki ne bo ogrožala zdravja in življenja. Če si je z delom ne more zagotoviti, je upravičen do pomoči države, razen ko njena pomoč ni povezana s socialnim položajem (univerzalni otroški dodatek).

V ZSSS smo se minula štiri leta povsod zavzemali za takšno politiko plač, ki bo usmerjena v blaginjo, socialno varnost in gospodarski razvoj. Predlagali smo tudi uzakonitev mehanizma minimalne plače, ki se usklajuje z rastjo življenjskih stroškov ter povečuje za realno rast doseženega bruto domačega proizvoda v preteklem letu.

Dali smo tudi pobude za delavcem prijaznejšo davčno politiko. Dosegli smo sprejem zakona o izjemnem znižanju dohodnine, s katerim se je vsem delavcem, ki so prejeli minimalno plačo, vrnila obračunana dohodnina. Predlagali smo tudi spremembo zakona o dohodnini, s katero bi bili vsi prejemniki minimalne plače oproščeni plačevanja dohodnine.

V ZSSS smo se v minulih štirih letih zavzemali in to tudi dosegli, da je socialna varnost upokoјencev in delovnih invalidov v domovih ostarelih in centrih za socialno delo univerzalna pravica v okviru javne mreže socialno-varstvenih zavodov.

2.**Z AKTIVNO POLITIKO ZAPOSLOVANJA
DO VEČJE SOCIALNE VARNOSTI**

Svobodni sindikati si bomo prizadevali ustvariti pogoje, da bi si lahko vsakdo sam zagotavljal socialno varnost. Prvi pogoj so nova delovna mesta. Zaposlovanje mladih, ki s šolanjem pridobijo poklic, mora biti skupna skrb države, delodajalcev in sindikatov. Oblikovati je treba sistem sofinanciranja zaposlovanja mladih, pri čemer mora večji delež odgovornosti prevzeti delodajalec, z ustreznim delom sredstev pa mora sodelovati tudi država.

Svobodni sindikati si bomo prizadevali, da bi bila sredstva za zaposlovanje na posebnem računu, ločena od drugih proračunskih sredstev, in da bi jih - skladno s sprejetim proračunom države in sprejeto politiko zaposlovanja - upravljal upravni odbor republiškega zavoda za zaposlovanje.

V preteklem obdobju so se tudi z našim prizadevanjem povečala sredstva za aktivno politiko zaposlovanja in relativno zmanjšala za denarna nadomestila in pomoči za primer brezposelnosti. Vendar sredstva za aktivno politiko še zdaleč ne zadoščajo. Med brezposelnimi osebami je vedno več težje zaposljivih, ki za svojo usposobitev za delo ali za zagotovitev zaposlitve potrebujejo relativno več sredstev. Dosedanja restriktivna aktivna politika zaposlovanja je sicer dala določene rezultate, vendar bi lahko bili boljši, če ne bi bilo vsakoletnih sprememb ukrepov in njihovega financiranja. Prav stabilna aktivna politika zaposlovanja lahko da dobre rezultate.

Naša prizadevanja, da bi upravni odbor zavoda za zaposlovanje postal organ, ki bi kreiral in vodil politiko zaposlovanja, niso bila uspešna, prav tako ne predlogi o relativno samostojnem financiranju zavoda. Žal zavod s svojimi številnimi strokovnjaki postaja vse bolj del ministrstva, pristojnega za delo, in odločitve so vse bolj politične, namesto da bi bile strokovne. Tudi za ceno kršitev zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti.

3.**POKOJNINA MORA BITI
SORAZMERNNA PLAČI IN PLAČANIM
PRISPEVKOM ZAVAROVANCA**

Pokojninsko zavarovanje mora kolikor mogoče dosledno izpeljati načelo, naj bo pokojnina, ki jo upravičenec prejema, sorazmerna z višino plače, ki jo je prejemal v zavarovalnem obdobju, in s plačanim prispevkom za pokojninsko zavarovanje. Obvezna zavarovanja delavcev, delodajalcev, kmetov in drugih zavarovanih skupin in njihove sklade je treba ločiti in solidarnost uveljavljati samo v okviru posameznih obveznih zavarovanj oziroma skladov.

Najnižja pokojnina za polno zavarovalno dobo mora biti tolikšna, da upravičencu in njegovi družini omogoča dostojno življenje. Iz obveznega zavarovanja je možno določiti le take razpone med najnižjo in najvišjo pokojnino, ki jih posamezni pokojninski sklad ob dogovorjeni prispevni stopnji lahko realizira.

Svobodni sindikati si bomo prizadevali za odpravo vzrokov za beneficiranje delovnih mest in s tem za omejevanje novega beneficiranja delovnih mest. Delodajalci morajo delo in delovno mesto organizirati in

Osrednja aktivnost ZSSS v obdobju med 3. in 4. Kongresom je bila namenjena pripravi reforme pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 106/1999, 72/2000, 124/2000 in 109/2001) je začel veljati 1. 1. 2000. ZSSS je pomembno vplivala na njegovo vsebino s podpisom Dogovora o reformi pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Sloveniji med vlado in organizacijami socialnih partnerjev (slavnostni podpis je bil 28. 4. 1999). ZSSS je tako preprečila uvedbo obveznega naložbenega pokojninskega zavarovanja, ki bi pomembno znižalo solidarnost do delavcev z najnižjimi plačami, saj bi se raven minimalnih zajamčenih pokojnin znižala. Uvedbi takega zavarovanja je nasprotovala tudi zaradi pomembne dodatne obremenitve aktivne generacije pri pokrivanju implicitnega dolga do pravic, ki so si jih dosedanje generacije delavcev prislužile v okviru medgeneracijske pokojninske pogodbe. Varna medgeneracijska pogodba ostaja temelj delavčeve varnosti na starost. ZSSS je s podpisom dogovora dosegla, da je postala pokojninska reforma pravičnejša do slovenskega delavca, saj so upokojuveni pogoji takšni, da so realno dosegljivi in zagotavljajo ustrezno raven pokojnin (znižanje ali odprava malusov zaradi upokojitve pred polno starostjo). Prehodna obdobja so daljša in delavcem ter delavkam omogočajo prilagajanje datuma upokojitve življenjskim pričakovanjem. Fleksibilno upokojevanje se spodbuja z vrsto ne le negativnih, ampak tudi pozitivnih spodbud za odložitev datuma upokojitve. Mlada generacija ima možnost sklenitve dodatnega prostovoljnega pokojninskega zavarovanja na podlagi visokih davčnih olajšav. Sindikati pri delodajalcu so začeli sklepati kolektivne pogodbe za uvedbo kolektivnih dodatnih pokojninskih

opremiti s sredstvi za varno in zdravo delo, tako da bo vsak zaposleni lahko opravljal delo z normalno delovno prizadevnostjo in brez nevarnosti za zdravje in življenje. S tem pa ne bo več potrebe po novih benefikacijah.

zavarovanj. ZSSS je na vlado naslovila zahtevo za zagotovitev proračunskih sredstev za dodatno kolektivno zavarovanje delavcev v javnem sektorju.

V postopku pogajanj o zakonu je ZSSS na vlado in poslance naslovila zahtevo po ločitvi delavskega pokojninskega zavarovanja od zavarovanj preostalih kategorij zavarovancev. Od zahteve je odstopila, ko so bile z zakonom samozaposlenim določene realne zavarovalne osnove.

Novi zakon o varnosti in zdravju pri delu z oceno tveganja določa sistem ukrepov varovanja zdravja zaposlenih z identifikacijo nevarnosti in tveganj, ki so jim delavci pri delu izpostavljeni, ter določitvijo ukrepov za njihovo odpravo ali vsaj zmanjšanje. Do avgusta 2001 ni bilo mogoče predlagati novih delovnih mest z beneficiano delovno dobo. Po tem datumu se je odprla možnost za določanje novih delovnih mest, na katerih je obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje (ki je nadomestilo beneficiano delovno dobo). Prvo pobudo je za delovna mesta v pekarnstvu s stalnim nočnim delom leta 2001 dal Sindikat kmetijstva in živilske industrije Slovenije. V letu 2002 mu je sledil Sindikat delavcev energetike Slovenije za dela na višini. Za obvezno dodatno zavarovanje se bodo določala predvsem delovna mesta, kjer so ovira za uspešno delo starostne spremembe organizma in ne več predvsem težke delovne razmere.

4. VEČJA SKRB ZA INVALIDE

Invalidsko zavarovanje mora biti v načelu urejeno tako, da bodo povzročitelji invalidnosti nosili največjo odgovornost - tudi materialno - za povzročeno delno ali popolno izgubo delovne zmožnosti.

Invalidsko zavarovanje naj tudi prevzame večjo odgovornost za rehabilitacijo in usposobitev invalidov za njihovo čimprejšnjo vključitev v delo ter s tem zmanjša pritisk na priznavanje invalidnosti oziroma invalidsko upokojevanje. Rehabilitacija mora postati pravilo, zato je v Sloveniji treba zgraditi mrežo rehabilitacijskih zavodov.

Svobodni sindikati si bomo prizadevali, da bi bil v zakonodaji in praksi uveden kvotni sistem zaposlovanja invalidov in tako zagotovljeno njihovo vključevanje v delo. Kvotni sistem naj invalidom omogoči njihovo vključitev v normalna delovna okolja in tako nadomesti sedanji, pogosto asocialni sistem zaposlovanja invalidov v invalidskih podjetjih.

ZSSS je invalidom namenila svoja stališča pri obravnavanju reforme invalidskega zavarovanja, ki naj bi se v celoti začela šele 1. 1. 2003. ZSSS je s svojimi stališči uspela v zakonu uveljaviti zamik uporabe določil o možnem odpuščanju delovnih invalidov, dokler ne bo zagotovljena mreža za njihovo poklicno rehabilitacijo in za strokovno vodenje pri prezaposlitvi. Poklicna rehabilitacija invalidov in zaposlovanje brezposelnih delovnih invalidov ostaja področje, kjer slovenska država ne dosega postavljenih ciljev. Tako je država namesto organizacije rehabilitacijske mreže z zakonom raje dodatno zamaknila začetek reforme invalidskega zavarovanja do 1. 1. 2004. Država ni niti določila davčnih spodbud za zaposlovanje invalidov. Edine tovrstne spodbude izvaja Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (ZPIZ), kjer takšne ukrepe predlagajo predstavniki ZSSS v organih upravljanja zavoda.

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 106/1999, 72/2000, 124/2000 in 109/2001) določa začetek uporabe diferencirane prispevne stopnje za primer invalidnosti, ki sta jo povzročili poškodba pri delu ali poklicna bolezen, 1. 1. 2003. Vprašanje pa je, ali ji bosta do tega datuma ZPIZ in Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (v okviru pooblastil iz predpisov o zdravstvenem zavarovanju) zmožna zagotoviti podatkovno podporo. Predstavniki ZSSS so v letu 2000 in 2001 spremljali projekt za ustanovitev novega obveznega delavskega zavarovanja, ki naj bi po zgledih Nemčije in nekaterih drugih razvitih držav krilo stroške zdravstvenega in invalidskega varstva delavcev zaradi poškodb pri delu in poklicnih bolezni. Prevzelo naj bi tovrstno zavarovanje od ZPIZ in ZZZS. Projekt je tudi vključen v nacionalni program varnosti in zdravja pri delu.

5.

**OSNOVNO ZDRAVSTVENO VARSTVO
IN MEDICINA DELA
MORATA BITI JAVNA SLUŽBA**

Svobodni sindikati bomo nasprotovali zmanjševanju obsega pravic iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, ki lahko ogrozi zdravje ter socialno in gmotno varnost zavarovancev, ter vztrajali, naj se sedanje razmerje med obveznim in prostovoljnim zdravstvenim zavarovanjem ne spremeni. Prizadevali si bomo za razvitejše in učinkovitejše prostovoljno dodatno zdravstveno zavarovanje, ki bo prilagojeno rizikom posameznih skupin zavarovancev.

Svobodni sindikati nasprotujemo vsakršni stihijski privatizaciji izvajanja zdravstvenih dejavnosti, ki ne temelji na vnaprej dogovorjenih kriterijih za privatizacijo med socialnimi partnerji. Prav tako bomo nasprotovali ukinjanju javnih zdravstvenih zavodov in njihovemu nadomeščanju s koncesijskim opravljanjem zdravstvene dejavnosti. Osnovno zdravstveno varstvo mora zavarovancem zagotavljati predvsem mreža javnih zdravstvenih zavodov, koncesionarji pa to mrežo dopolnjujejo v tistih dejavnostih, na tistih področjih in na tistih območjih, kjer je to smotrno in racionalno. Podeljevanje koncesij mora temeljiti na vnaprej dogovorjenih kriterijih med socialnimi partnerji.

ZSSS je v postopku večletnega oblikovanja Nacionalnega programa zdravstvenega varstva Republike Slovenije - Zdravje za vse do leta 2004 (Uradni list RS, št. 49/2000) s svojimi stališči preprečila sprejem strategije za reformo obveznega zdravstvenega zavarovanja, kakršno je predlagala vlada in ki bi črtala pomembne pravice delavcev. Od ministrstva za zdravje je večkrat zaman terjala sprejem kriterijev za izdajo soglasij h koncesijam za zasebno delo v javni zdravstveni mreži. V postopku sprejemanja zakona o varnosti in zdravju pri delu je ZSSS neuspešno zastopala stališče, naj javni zavodi prevzamejo naloge pooblaščenega zdravnika za zdravstveno varstvo delavcev pri delodajalcu. Po letu 2001 je Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije pričel poslovati z visoko izgubo. ZSSS je zavrnila predloge povišanja delavske prispevne stopnje za obvezno zdravstveno zavarovanje in namesto tega terjala racionalizacijo stroškov v zdravstvu in zavarovalništvu ter enakomerno obremenitev vseh uporabnikov zdravstvenih storitev.

6.

**STANOVANJE JE DEL SOCIALNE
IN GMOTNE VARNOSTI**

Ponovno je treba ustvariti možnosti, da si bo lahko delavec v svoji delovni dobi sam rešil stanovanjski problem. Svobodni sindikati smo prepričani, da se ne morejo ne država ne delodajalci odreči svojemu delu odgovornosti za to. Država pa mora poleg tega zagotavljati tudi sredstva za neprofitna najemna in socialna stanovanja. Še posebej je treba poskrbeti za reševanje stanovanjskih problemov mladih družin. Rast neprofitnih najemnin ne bi smela biti večja od rasti inflacije, pri čemer neprofitna najemnina ne more preseči tretjine dohodka družine.

V Sloveniji je treba razviti najrazličnejše oblike stanovanjskega varčevanja, od stanovanjskih hranilnic do stanovanjskih skladov

ZSSS je v preteklem obdobju posvečala veliko pozornost stanovanjski problematiki in nujni izgradnji neprofitnih stanovanj, predvsem za delavce z nižjimi prejemki. V ta namen smo organizirali dve srečanju s predstavniki Stanovanjskega sklada in sindikati s področja gospodarstva. Skupaj smo ocenili finančno področje stanovanjske izgradnje in hkrati poudarili potrebo po hitrejšem angažiranju občinskih organov pri zagotavljanju urbanističnih prostorskih planov. Na našo pobudo je o stanovanjski problematiki razpravljala Ekonomsko-socialni svet in sprejel usmeritve, ki so potrdila naša prizadevanja.

Prek predstavnikov ZSSS v Ekonomsko-socialnem svetu smo ustavili politiko zviševanja neprofitnih najemnin in predvideno enkratno zvišanje najemnin prerazporedili na daljše časovno obdobje. Po našem mnenju je stanovanje dobrina, ki bi morala biti dostopna tudi delavcem z najnižjimi plačami.